

Motion till riksdagen

1988/89:Ju637

av Hans Göran Franck m.fl. (s)

Påföljder m.m. för unga lagöverträdare

Antalet personer som döms till fängelse ökar för närvarande kraftigt. År 1987 nåddes ett historiskt rekord med 17 206 dömda, vilket kan jämföras med 16 145 år 1986 och 15 574 år 1985. Sannolikt blir den definitiva siffran för 1988 ännu högre.

Vi delar den uppfattning som fängelsestraffkommittén gav uttryck åt, nämligen att de strävanden att begränsa användningen av fängelsestraff som under årtionden kännetecknade det kriminalpolitiska arbetet alltsedan brottsbalkens tillkomst skall fortsätta. Nedgången av antalet intagna på våra kriminalvårdsanstalter under senare decennier fram till 1980 har varit resultatet av medvetet reformarbete. Enligt vår mening borde detta ha fortsatt även under 1980-talet. Denna successiva minskning av antalet intagna skedde under en tid då antalet anmälda brott ökade kraftigt. Ökningen av antalet fängelsedomar kan inte förklaras endast med att antalet brottsanmälningar ökat under 1980-talet.

Genom aviserade straffskärpningar och resursökningar inom rättsväsendet kan antalet fängelsedomar förväntas öka ytterligare. Den stora gruppen med sex eller flera tidigare lagföringar för grövre brott, närmare 10 000 personer, döms redan nu i två fall av tre till fängelse. Att, som signalerats från regeringen, höja straffen vid återfall skulle ytterligare tvinga upp antalet fängelsedomar.

En skärpning av de kriminalpolitiska åtgärderna är för närvarande inte befogad utom beträffande miljö och ekobrott där det utdöms mycket låga straff.

Ungdomsbrottsligheten ligger sedan länge still och lagföringar för narkotikabrott bland unga har minskat markant trots ökade polisresurser på narkotikaområdet. Den uteblivna ökningen av ungdomsbrottsligheten har skett trots en kraftig minskning av beläggningen på ungdomsvårdsskolorna sedan början av 70-talet. Med minskande ungdomskullar på 1990-talet, samtidigt som äldre, mer belastade årskullar "går ur systemet", kan t.o.m. en minskning av brottsligheten förväntas. Att i detta läge införa straffskärpningar leder till en onödigt och oacceptabelt hög straffnivå under 90-talet.

Vår uppfattning är istället att tiden är mogen för att avskaffa fängelsestraffet för ungdomar i åldern 15 till 17 år. Sedan lång tid tillbaka har krav rests på att lagöverträdare under 18 år inte skall kunna häktas eller dömas till frihetsberövande påföljd i kriminalvården utan, om det är nödvändigt, omhändertaras genom socialtjänstens försorg. För brott som någon begått mellan 18 och 21 år bör ytterligare restriktioner införas då det gäller att

döma till fängelse. I likhet med fängelsestraffkommittén anser vi att detta endast bör ske om det föreligger synnerliga skäl därtill.

Fängelsestraffkommittén ansåg att man allvarligt bör överväga att helt utmönstra fängelsepåföljden för åldergruppen 15–17 år, vilket brottsförebyggande rådet ställt sig bakom.

Sedan 1965 har antalet fängelsedomda ungdomar varierat från 15 till 30 per år. 1986 uppgick antalet fängelsedomda ungdomar till 30. Strafftiderna varierar mycket. Några exempel: 1987 dömdes 4 till 1 år och 1 till 5 år, 1984 2 till 1 år och 1 till 3 år, 1986 dömdes 20 till fängelse för stöld och andra tillgreppsbrott.

Som en konsekvens av att fängelsestraffet avskaffas för ungdomar i åldern 15–17 år bör motsvarande ändring göras i fråga om häktning. Samma rekvisit gäller för fängelse som för häktning av ungdomar i denna åldersgrupp d.v.s. "synnerliga skäl". Ett avskaffande av möjligheterna att häkta och sätta ungdomar i denna ålder i fängelse måste samtidigt innebära att resurserna för att förebygga ungdomsbrott och resocialisera ungdomar väsentligt förstärks.

Hemställan

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen tillkänna vad i motionen anförts om att fängelsestraffet för unga lagöverträdare i åldern 15–17 år avskaffas,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen tillkänna vad i motionen anförts om att fängelsestraff för unga lagöverträdare i åldern 18–21 år endast får utdömas om synnerliga skäl föreligger därtill,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen tillkänna vad i motionen anförts om att möjligheterna att anhålla och häkta unga lagöverträdare i åldern 15–17 år avskaffas.

Stockholm den 25 januari 1989

Hans Göran Franck (s)

Bo Forslund (s)

Margareta Winberg (s)